

Horváth István Károly latin nyelvi és kultúrtörténeti verseny 2007/2008

Fordítási feladat

I. forduló I. kategória

Fordítsd magyarra az alábbi szöveget szótár segítségével! Ügyelj a pontos, de szép stílusú, magyaros fordításra!

ERZSÉBET CSODÁT TESZ

Elisabeth, clarissimi Hungariae regis filia¹, coniunx comitis Thuringiae², stirpem tam nobilem nobilitavit miraculis. Omnia, quae habuit, pauperibus distribuit, ideoque multi nobiles Thuringiae ei propter favorem apud plebem invidebant, immo vero³ ante maritum eam accusaverunt. Quondam ipsa de culina portabat carnem pauperibus in subligaculo suo. Comes, qui stabat ante culinam, statim ad eam venit, et quaesivit coram omnibus militibus: „Quid portas?” Ipsa respondit: „Rosas.” Comes ad eam: „Ostende mihi eas!”. Ipsa oboedit ei et laxavit gremium, ubi posuerat carnem, et subito rosae pulcherrimae in eo apparuerunt. Vir autem intellexit, quod Deus eam iuvit coram omnibus, et concessit ei facere, quaecumque volebat.

Magyarázatok:

1. Erzsébet II. András királyunk lánya volt.
2. Thuringia ae f. = Thüringia – kis német grófság
3. immo vero = sőt

Javítási útmutató a fordításhoz

Erzsébet, Magyarország híres királyának a leánya, Thüringia grófjának a felesége, oly jeles nemzetségét csodáival tette híressé. Mindenét, amije csak volt, szétosztotta a szegények között, íghát Thüringia sok nemese féltékeny volt rá, mert a nép kedvelte, és még a férje előtt is bevádolták. Egyszer épp húst hozott a kötényében a konyháról a szegényeknek. A gróf, aki a konyha előtt állt, nyomban odament hozzá, és megkérdezte tőle az összes katona előtt/ jelenlétében: “Mit viszel?” Ő azt felelte: “Rózsákat.” A gróf így szólt hozzá: “Mutasd meg nekem!”. Erzsébet engedelmeskedett neki, és megoldotta/megnyitotta a kötényét, amibe a húst tette, és ott nyomban rózsák termettek/ tűntek elő. A férfi/ a férje pedig megértette, hogy az Isten segítette meg őt mindenkinek a szeme láttára, és megengedte neki, hogy azt tegyen, amit csak akar.

Pontozás: A szöveget három különböző eljárással (A, B, C) értékeljük, majd az így kapott részpontoszámokat összegezzük.

A) Tagmondatonként 1 pont adható minden tagmondat elfogadható fordításáért. A mondat fordítása elfogadható, ha az alapját képező alany, állítmány (tárgy, ha van) fordítása pontos. Az egyéb mondatrészek fordításának a helyességét nem kell figyelembe venni a tagmondatonként adható 1 pont odaítélésekor. Részpontoszám nem adható!!

Elisabeth, clarissimi Hungariae regis filia, coniunx comitis Thuringiae, stirpem tam nobilem nobilitavit miraculis. – 1 pont

Omnia, quae habuit, - 1 pont

pauperibus distribuit, - 1 pont

ideoque multi nobiles Thuringiae ei pro favore apud plebem invidabant, - 1 pont

immo vero ante maritum eam accusaverunt. – 1 pont

Quondam ipsa de culina portabat carnem pauperibus in subligaculo suo. – 1 pont

Comes, qui stabat ante culinam, - 1 pont

statim ad eam venit, - 1 pont

et quaesivit coram omnibus militibus: - 1 pont

„Quid portas?” – 1 pont

Ipsa respondit: „Rosas.” – 1 pont

Comes ad eam: - 1 pont

„Ostende mihi eas!” – 1 pont

Ipsa oboedit ei – 1 pont

et laxavit gremium, - 1 pont

ubi posuerat carnem, - 1 pont
et subito rosae pulcherrimae in eo apparuerunt. – 1 pont
Vir autem intellexit, - 1 pont
quod Deus eam iuvit coram omnibus, - 1 pont
et concessit ei facere, - 1 pont
quaecumque volebat.- 1 pont

Összesen: 21 pont

B) Vizsgáljuk meg az aláhúzott szavak, kifejezések fordításának a helyességét, és adjunk ezekre is pontot az alábbiak szerint:

Elisabeth, clarissimi Hungariae regis filia, coniunx comitis Thuringiae, stirpem tam nobilem nobilitavit miraculis. Omnia, quae habuit, pauperibus distribuit, ideoque multi nobiles Thuringiae ei pro favore apud plebem invidebant, immo vero ante maritum eam accusaverunt. Quondam ipsa de culina portabat carnem pauperibus in subligaculo suo. Comes, qui stabat ante culinam, statim ad eam venit, et quaesivit coram omnibus militibus: „Quid portas?” Ipsa respondit: „Rosas.” Comes ad eam: „Ego volo videre eas”. Ipsa oboedit ei et laxavit gremium, ubi posuerat carnem, et subito rosae pulcherrimae in eo apparuerunt. Vir autem intellexit, quod Deus eam iuvit coram omnibus, et concessit ei facere, quaecumque volebat.

a : a jelző mondatnilag helyes fordításáért – 1 pont

b : a szó mondatnilag helyes fordításáért – 1 pont

c : ha a fordítás tükrözi, hogy a diák megértette minden aláhúzott szó mondatnyi helyzetét – 1 pont

d : ha a diák alanyként értelmezi – 1 pont

e : ha a diák a szövegben a *comes*-nak a megfelelő jelentését használja minden helyen – 1 pont

Összesen: 5 pont

C) Értékeljük a fordítást a következő szempontok szerint:

1. Szótárhasználat (Milyen jól kezeli a fordító a szótárt, megtalálja-e benne a szavakat, pontosan választja-e ki a szó jelentései közül a megfelelőt?) Adható: 0 – 3 pont

2. Magyarosság (A fordítás szövege megfelel-e a magyar nyelv grammatikai szabályainak pl. helyes-e a szórend a mondatokban, megfelelő-e az alany-állítmány, az állítmány-tárgy egyeztetése stb.)

Adható: 0 – 3 pont

3. Szövegértés (Érezhető-e a fordításon, hogy a fordító pontosan megértette a szöveget, és törekedett, hogy ezt kifejezésre juttassa a szövegkohézió eszközeivel pl. téma-réma tagolás, kötőszavak, szinonimák stb.) Adható: 0 – 3 pont

Összesen: 9 pont

A fordításért adható összpontszám tehát: 21 + 5 + 9 = 35 pont

Horváth István Károly latin nyelvi és kultúrtörténeti verseny 2007/2008

Fordítási feladat

I. forduló II. kategória

Fordítsd magyarra az alábbi szöveget szótár segítségével! Ügyelj a pontos, de szép stílusú, magyaros fordításra!

VERRES VENDÉGÜL LÁTJA ANTIOCHUST

A szöveg Cicero Verres elleni első beszédének a részlete, amelyben a szerző elmondja a bírának, hogyan vendégelte meg Verres Antiochust, hogy viszonzásul meghívassa magát hozzá, és megszerezze tőle otthonában őrzött értékes műkincseit.

Reges Syriae, Antiochi filios pueros, scitis Romae nuper fuisse. Hi posteaquam temporibus¹ rei publicae exclusi per senatum agere, quae voluerant, non potuerunt, in Syriam, in regnum patrium profecti sunt. Eorum alter, qui Antiochus vocatur, iter per Siciliam facere voluit, itaque Verre praetore venit Syracusas. Hic² hereditatem sibi venisse arbitratus est, quod in suos manus venerat is, quem iste et audiverat multa secum praeclara habere et suspicabatur. Mittit Antiocho munera satis large, olei, vini quod visum est, etiam tritici, quod satis esset. Deinde regem ad cenam vocavit. Exornat ample triclinium; exponit ea, quibus abundabat, plurima et pulcherrima vasa argentea; omnibus curat rebus instructum ut sit convivium³. Rex tandem ita discessit, ut et istum copiose ornatum⁴ et se honorifice acceptum⁵ arbitraretur.

Magyarázatok:

1. Akkoriban Róma négy fronton viselt háborút.
2. Hic = Verres
3. omnibus ... convivium: Két egymásba mosott tagmondatról van szó. Ügyelj az összetartozó szavakra!
4. ornatum = ornatum esse
5. acceptum = acceptum esse

Javítási útmutató a fordításhoz

Tudjátok, hogy Syria királyai, Antiochus fiúgyermekai, a minap/nemrég Rómában jártak. Miután a köztársaság szorult helyzetétől akadályoztatva nem tudták elintézni/megtárgyalni a senatusban, amit akartak, elindultak Syriába, atyjuktól örökölt/atyai/ősi királyságukba. Az egyikük, akit Antiochusnak hívnak, Szicílián át akarta megtenni az utat/ akart utazni, íghát akkor érkezett Syracusába, amikor Verres volt a praetor/ Verres praetorsága idején. Ez úgy gondolta, hogy örökség érkezett hozzá, mert az ő kezei közzé érkezett az, akiről egyrészt hallotta, hogy sok szép dolog van nála, másrészt gyanította is. Eléggé bőkezű ajándékokat küldött Antiochusnak, olajat és bort, amennyit jónak látott, sőt búzát, amennyi elegendő. Végül meghívta a királyt lakomára. Pompásan feldíszítette az ebédlőt, elhelyezte benne mindazt, amiben bővelkedett, igen sok és gyönyörű ezüst edényt, igyekezett, hogy semmi ne hiányozzon a lakomáról. A király végül úgy távozott, hogy azt gondolta, egyrészt Verresnek bőségesen megvan mindene, másrészt hogy őt magát tisztelettel fogadták.

Pontozás: A szöveget két különböző eljárással (A, B) értékeljük, majd az így kapott részpontoszámokat összegezzük.

A) Vizsgáljuk meg a kiemelt szavak, kifejezések fordításának a helyességét, és pontozzuk ezeket az alábbiak szerint. (Helyes fordítás alatt nem a stilisztikailag szép fordítást értjük, hanem az olyan fordítást, amely azt tükrözi, hogy a fordító pontosan felismerte a szerkezet elemeit.) Részpontoszám nem adható!!

Reges Syriae, Antiochi filios pueros, scitis **Romae** nuper fuisse. Hi posteaquam temporibus rei publicae exclusi per senatum agere, quae voluerant, non potuerunt, in Syriam, in regnum patrium profecti sunt. Eorum alter, qui Antiochus vocatur, iter per Siciliam facere voluit, itaque Verre praetore venit Syracusas. Hic hereditatem sibi venisse arbitratus est, quod in eius manus venerat is, quem iste **et** audiverat multa secum praeclara habere **et** suspicabatur. Mittit Antiocho munera satis large, olei, vini quod **visum est**, etiam tritici, quod satis esset. Deinde regem ad cenam vocavit. Exornat ample **triclinium**; exponit ea, quibus abundabat, plurima et pulcherrima vasa argentea; omnibus curat rebus instructum ut sit convivium. Rex tandem ita discessit, ut **et** istum copiose ornatum **et** se honorifice acceptum arbitraretur.

Romae – locativus – 1 pont

Reges ... filios pueros ... fuisse – Acc. cum inf. – 2 pont

temporibus – megfelelő jelentéséért – 1 pont

exclusi – participium coniunctum – 1 pont

Verre praetore – ablativus absolutus mancus – 2 pont

hereditatem ... venisse - Acc. cum inf. – 2 pont

et ... et – páros kötőszók szövegkohéziós szerepe – 1 pont

multa ... praeclara habere - Acc. cum inf. – 2 pont

visum est – megfelelő jelentéséért – 1 pont

triclinium – megfelelő jelentéséért – 1 pont

omnibus curat rebus instructum ut sit convivium – megértést tükröző fordításáért – 2 pont

et ... et – páros kötőszók szövegkohéziós szerepe – 1 pont

istum ... ornatum - Acc. cum inf. – 2 pont

se ... acceptum - Acc. cum inf. – 2 pont

Összesen: 21 pont

B) Értékeljük a fordítást a következő szempontok szerint:

1. Szótárhasználat (Milyen jól kezeli a fordító a szótárat, megtalálja-e benne a szavakat, pontosan választja-e ki a szó jelentései közül a megfelelőt?) Adható: 0 – 3 pont

2. Magyarosság (A fordítás szövege megfelel-e a magyar nyelv grammatikai szabályainak pl. helyes-e a szórend a mondatokban, megfelelő-e az állítmány és az alany, az állítmány és a tárgy egyeztetése, az összetett mondatok sorrendje kiaknázza-e a magyar nyelv adta lehetőségeket stb.)

Adható: 0 – 5 pont

3. Szövegértés (Érezhető-e a fordításon, hogy a fordító pontosan megértette a szöveget, és törekedett, hogy ezt kifejezésre juttassa a szövegkohézió eszközeivel pl. téma-réma tagolás, kötőszavak, szinonímák, ok-okozati viszony stb.) Adható: 0 – 5 pont

Összesen: 13 pont

A fordításért adható összpontszám tehát: 21 + 13 = 34 pont